

NEWZ KONK JARI

Elämäni poikana

SINKKONEN JARI

Elämäni
poikana

Werner Söderström Osakeyhtiö Helsinki

© JARI SINKKONEN JA WSOY 2012

KANSI JA SARJA-ASU ANNA MAKKONEN

ISBN 978-951-0-50154-2

PAINETTU EU:SSA

Sisällys

I luku	Kadonnutta ymmärrystä etsimässä	11
	Näin on ollut tapana ajatella	13
	Kiltit tytöt, pahat pojat	15
	On aika unohtaa sukupuolineutraali kasvatus	19
	Biologia ja anatomia ovat osa kohtaloa	24
II luku	Testosteronin kohinaa	27
	Kumpi on ensin, munat vai kukko?	29
	Kastraation vaikutukset	31
	Pojan kehityksen biologiaa	33
	Miten testosteroni vaikuttaa	36
	Haiseeko pukuhuoneessa testosteroni	38
	Hormonit ja seksuaalinen suuntautuminen	40
	Seksuaalisuus on monisyinen kudos	42
	Feminiiniset pojat	45
	Luonto on joskus hoivaa voimakkaampi	47
	Marysta Jackiksi	49
III luku	Tankki täyteen ja menoksi	53
	Luottavainen pieni poika	55
	Ensimmäinen elinvuosi on huikean nopean kehityksen aikaa	57
	Kehittyvät aivot ja vuorovaikutus	58
	Äiti ja vauva tanssivat	60
	Erilaisia temperamentteja	62

Kiintymyssuhteen syntyminen	65
Ennakoitavuus ja sisäiset työskentelymallit	68
Tiukka mutru huuleen, selkä vastatuuleen	70
Varautuneisuus ei ole psyykkinen häiriö	73
Ihmiä voi hallita tehokkaasti tunteenpurkauksilla	75
Parempaan vihan hallintaan	83
Isä ja pieni poika	85

IV luku Leikki tekee elämästä elämisen arvoisen 89

Pojat ovat poikia ennen kuin itsekään tietävät sitä	91
Lapsia ei saa manipuloida	94
Leikin olemus	96
Aito leikki syntyy, sitä ei tehdä	98
Leikki kesyttää pelkoja	99
Leikin ja luovuuden juuret	101
Lapsen ensimmäinen symboli	103
Leikissä mielikuvituksella ei ole rajoja	105
Miksi pojat nahistelevat	108
Nahistelun ja tappelemisen erot	110

V luku Ei kehitystä ilman koettelemuksia 113

Äidin sylistä isän syliin	115
Poika on tyttöä haavoittuvampi	117
Miten sen peniskateuden laita oikein on	120
Luovia ratkaisuja	121
Tytön ja naisen sisälle ei näe	124
Kun on pieni ja ulkopuolinen	126
Oidipaailanteen moderni tulkki	127
Ikuinen sivustakatsoja	128
Madonna ja huora	130
Oidipus olohuoneessamme	132
Ulkopuolisuuden kirous ja siunaus	133

Isä on aina läsnä	136
Käänteinen tai negatiivinen oidipus	138
Välittömän tyydytyksen aika	139

VI luku Ryhmä on pojan kilpi ja kahle 143

Poikien kulttuurit	145
Poikien kulttuurien juurilla	147
Toisin kuulevat, toisin näkevät pojat	150
Toisin (ja vähän) puhuvat pojat	153
Lapset mediamaailmassa	156
Pelaaminen on mukavaa viihdettä	159
Melkein kaikki lapset pelaavat	161
Väkivaltaisista peleistä on haittaa	163
Sukupuolet taistelevat – tytöt ja pojat kertovat	167
Pojan elämää	168
Tytön elämää	178
Tytöt ja pojat – lähekkäin ja kaukana toisistaan	184
Tyttönä oleminen on upeaa, mutta usein stressaavaa	186
Pojat tarvitsevat ryhmää	188
Jalkapalloa ja homofobiaa	190
Hegemonista maskuliinisuutta?	193
Suuri ja mahdoton miehisuus	195
Miksi pojat kilpailevat	198
Saunoen sankariksi	200
Paineita ulkonäöstä ja peniksen koosta	202
Kilpailu naaraasta	204
Pojatkin voivat tanssia	206
Joutsenlampi Joensuussa	208
Tanssin olemus on katseiden kohteeksi joutumista	210
Poikien tanssin läpimurto	213
Taiteen ja urheilun välimaastossa	214
Ryhmästä on tullut tärkeä	217

VII luku Empatia, syyllisyys ja moraali	219
Ohjeita, kieltoja ja paljon rakkautta	221
Syyllisyydentunne ja yliminä	223
Egon kehitys ja sen häiriöt: esimerkkinä narsismi	225
Ohjaako käytöstä järki vai tunne	228
Empatia ja mielen teoria	231
Empatian neurobiologiaa	232
Empatia ja äärimmäiset miesaiivot	235
Christopher ei ymmärrä toisten tunteita	237

VIII luku Käytöshäiriöt, narsistiset häiriöt ja

psykopatia	241
Lapsuusiän käytöshäiriöt ja asosiaalisuus	243
Poikien ja miesten yhteinen taakka	243
Ei pahoja vaan onnettomia	244
Käytöshäiriöiden diagnostiikka	247
Käytöshäiriön diagnoosi on ongelmallinen	248
Varastelusta sisältöä elämään	250
Miksi puolet lapsuuden käytöshäiriöistä paranee	252
Miten käytöshäiriöitä hoidetaan	255
Narsistiset häiriöt	256
Pinnalta kova, sisältä hauras	258
Lapsillakin on vakavia narsismin häiriöitä	261
Miten narsistinen häiriö syntyy	263
Narsistinen ihminen kärsii	266
Kulttuurimme edistää narsistista käytöstä	267
Psykopatia	269
Psykopaatin muotokuva	272
Psykopaatti puhuu uhrin pyörryksiin	274
Miten ihmisestä tulee psykopaatti	277
Onko psykopatiaan mitään hoitoa	279

IX luku	Vilkas veri, stressi vai aito ADHD?	281
	Ajatukset hyppelivät ja jalat ovat levottomat	283
	Kenellä on ADHD?	285
	Mistä ADHD johtuu	287
	Mitä haittaa ADHD:sta on	288
	Miten ADHD:tä hoidetaan	289
	Kysymyksiä ja kiistakysymyksiä ADHD:sta	291
	Unen ja liikunnan vähyys tekee levottomaksi	294
	Ensin oli hoito, sitten tuli häiriö	297
	Monet tunnetilat tekevät levottomaksi	298
X luku	Lapsen kunnioittamisesta	301
	Sukupuoliherkkyys ei ole paapomista	306
	Lapsia taiteen keskellä	308
	Matkalla omaksi itseksi	311
Viitteet		312
Lähteet		316
Kiitokset		330

I luku

Kadonnutta ymmärrystä etsimässä

Tendenssi heikentää kirjoituksen taiteellista arvoa (lehtori K. Saramo, suullinen tiedonanto, syksy 1965). Silläkin uhalla aloitan tämän kirjan provokatiivisesti ja kärjistäen. Otsikossa mainitsen ymmärryksen kadonneen ja täsmennän, että kysymyksessä on lapsen mielen ja ruumiin monimutkaisia suhteita ja yhteyksiä koskeva ymmärrys. Kun herkkyyks ja ymmärtämys katoavat, lasta kohdellaan manipulatiivisesti hänen ominaislaatuun ja autonomiaansa kunnioittamatta. Sellainen herättää minussa kiukkua, mistä on seurauksena tässä ensimmäisessä luvussa ajoittain ilmenevä ironinen sävy.

Näin on ollut tapana ajatella

Pojat ovat fyysisesti tyttöjä aggressiivisempia ja miehet ovat aggressiivisempia kuin naiset. Parisuhdeväkivalta on kaunisteltu ilmaus sille, että miehet hakkaavat naisia. Lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön syyllistyvät miehet, hyväksikäyttäviä naisia on tuskin nimeksi.

Murheellinen asiointila johtuu naisten ja miesten epätasavaroista, mieshegemoniasta, joka on ylläpitänyt miesten ylivaltaa ja alistanut naiset passiiviseen rooliin. Sukupuoli on sosiaalinen konstruktio, performanssi, joka syntyy siten, että lasta palkitaan hänen sukupuolelleen ominaisesta käyttäytymisestä ja rangaistaan epätyypillisestä käytöksestä. Tytöt ja pojat sosiaalistuvat rooleihinsa kotona, päivähoitossa ja koulussa.

Tytöiltä edellytetään kiltteyttä ja kuuliaisuutta, mutta koska »pojat ovat poikia» -asenne istuu tiukassa, jälkimmäiset saavat vallata itselleen suuremman tilan, riehua ja remuta ja opiskella koulussakin silloin, kun se sattuu heitä huvittamaan. Näin pojat eivät opi ottamaan tekemisistään vastuuta, vaan kasvatuskäytännöt ylläpitävät poikien dominanssia. Aggressiiviset tappeluleikit ja leluaseet tukevat poikien mielikuvia ristiriitojen ratkaisemisesta väkivaltaa käyttämällä, mikä on suorassa syy-yhteydessä miesten suurempaan väkivaltaisuuteen.

Mikä neuvoksi? Varteenotettavia vaihtoehtoja on kolme. Ensiksikin tulevaisuuden naiset ja miehet ovat tämän päivän lapsia, ja tasa-arvokehitystä voidaan edistää kasvattamalla lapsia pois vanhoista rooliasenteista. Levottomien ja aggressiivisten ongelmapoikien on opeteltava rauhoittumaan ja kuuntelemaan. Heitä voidaan ohjata pois stereotyyppisistä poikien touhuista sukupuolineutraaleihin leikkeihin ja hoivaleikkeihin. Tyttöjä taas voidaan kannustaa luopumaan nukkien hoitelemisesta ja ottamaan itselleen johtamistehtäviä. Tämä toteutetaan sekä leluvalinnoilla että tukeutumalla sosiaalisen konstruktion teoriaan. Nyt vain kiitetään poikaa kiltteydestä ja hoivaavuudesta ja tyttöä fyysisyydestä ja dominanssista eikä päinvastoin.

Toiseksi voidaan luopua vähitellen käytännöstä jakaa ihmiset kahteen sukupuoleen. Anne Fausto-Sterling sai laajalti kiitosta tuoreesta kirjastaan, jossa hän totesi kahtiajaon olevan kulttuurimme keinotekoinen keksintö. Joko-tai-asetelmaa ei todellisuudessa ole, vaan ihmiset edustavat kokonaista sukupuolten kirjoa. Osuin sattumalta netissä suomalaiselle keskustelupalstalle, jossa naiskirjoittaja arvosteli kärkevästi sitä, että lapselle annetaan nimi sukupuolen perusteella. Hänen mukaansa ihannemaailmassa sukupuoli käy ihmisten luokittelussa yhtä merkityksettömäksi kuin silmien väri. Kirjoittaja rinnasti sukupuolierottelun rasismiin ja toivoi feminismin tekevän siitä lopun. Silloin ei Päivi-nimistä poikaakaan kiusattaisi hiekkalaatikolla.

Kolmanneksi hegemonisen ja heteroseksuaalisen maskuliinisuuden rinnalle voidaan tuoda vaihtoehtoja. Arvostettu ja meidänkin yliopistoissamme laajalti luettu sosiologi Robert

Connell sanoo, että »tärkein hegemonisen maskuliinisuuden vaihtoehto länsimaiden lähihistoriassa on homoseksuaalinen maskuliinisuus, ja selkeintä poliittista oppositiota miesten keskuudessa on edustanut homoseksuaalien vapautusliike (Gay Liberation)»¹.

Tämän vaihtoehdon sovelluksia lienevät esimerkiksi televisio-ohjelmat, joissa homomiehet opettavat heteroille tyyli-työsuutta ja muutenkin parempia käytöstapoja. Gay-yhteisöistä tosin on kuulunut protesteja siitä, että monet homot ovat rekakuskeja, putkiasentajia ja muita perinteisissä miesten töissä puurtavia miehiä, jotka eivät tiedä uusista muotitrendeistä yhtään sen enempää kuin heterotkaan.

Kiltit tytöt, pahat pojat

Mitä sanoisit, jos tutkija väittäisi, että naiset käyttävät parisuh-teissa miehiä useammin fyysistä aggressiota? Tai että käsitys siitä, että naiset syyllistyvät lasten seksuaaliseen hyväksikäyt-töön hyvin harvoin on täysin virheellinen? Useimmat ihmiset – ja lasken itsenikin mukaan – ajattelevat, että väitteet eivät voi pitää mitenkään paikkaansa.

Käsitykset naisen vähäisestä aggressiivisuudesta ja ole-mattomasta taipumuksesta perversioihin ovat niin kutsut-tuja stereotypioita. Stereotypia on kognitiivinen rakenne, jossa yhdistyvät jotakin ihmisryhmää koskeva tietämys, uskomuk-set ja odotukset. Kuudessatoista maassa toteutettiin tutkimus, jossa selvitettiin kaikkiaan yli kahdeksan tuhannen aikuisen

asenteita miehiä kohtaan. Lopputuloksen voi tiivistää lauseeseen »miehet ovat pahoja mutta rohkeita, naiset ovat ihania mutta heikkoja»².

Stereotypiat ohjaavat ajatteluamme. Jos nainen käyttäytyy väkivaltaisesti, uskomme, että kyseessä on lieväästeinen ja tavalla tai toisella ymmärrettävä käyttäytyminen. Todennäköisesti nainen vain puolustautuu miehen hyökkäykseltä; joka tapauksessa hän on miehen mielivallan alainen ja uhrin asemassa. Lapsen joutuminen naisen hyväksikäyttämäksi on äärimmäinen poikkeustilanne, joka voi selittyä vain sillä, että nainen on avoimen psykoottinen tai huumeidenkäyttäjä. Eräs mahdollisuus on, että nainen on liitossa lapsia hyväksikäyttävän miehen kanssa ja joutuu mukaan miehen pakottamana. Naisen harjoittama hyväksikäyttö, jos sitä tapahtuu, on vain liian pitkälle vietyä hoi-vaamista, eihän naisella ole edes sukupuolielintä, jolla hän voisi vahingoittaa lasta. Näin ollen se on vähemmän vahingollista lapselle kuin miehen harjoittama hyväksikäyttö.³

Naisten väkivaltaisuus ja heidän harjoittamansa lasten hyväksikäyttö ovat teemoja, joissa tiede ja politiikka kohtaavat. Kummankin aiheen tutkiminen nostaa voimakkaita protesteja ja kritiikkiä. Feministit boikotoivat ja yrittivät sabotoidakin 1992 maailman ensimmäistä konferenssia, jonka aiheena oli naisten harjoittama lasten hyväksikäyttö.³ Suomessa hankkeet naisten väkivaltaisuuden tutkimiseksi ovat kohdanneet sekä naisjärjestöjen että joidenkin poliitikkojen jyrkkää vastustusta. Perusteena on, että näitä aiheita ei pidä tutkia lainkaan, koska pelkkä kysymyksen esittäminen merkitsee miesten päättämistä pälkähästä. Onhan tilastojen valossa joka tapauksessa

9789510501542

ETUKANNEN KUVA: STEFAN ISAKSSON / BRILLANS / GORILLA TAKAKANNEN KUVA: VEIKKO SOMERPURO

38.1 / 14.61 ISBN 978-951-050154-2 WWW.VWSOY.FI

PAINAVA PUHEENVUORO POIKIEN PUOLESTA!

Tässä teoksessa Jari Sinkkonen jatkaa ja laajentaa *Pienistä pojista kunnan miehiä* -menestysteoksensa (1990) aihepiirejä, pojaksi kasvamista ja poikana olemista. Hän etsii ymmärrystä ja herkkyyttä, joiden katoamisen seurauksena lasta kohdellaan manipulatiivisesti lapsen ominaislaatua ja autonomiaa kunnioittamatta.

Sinkkonen käy läpi poikalapsen kehitysvaiheita ja korostaa, kuinka tärkeää on saada nujuta muiden kanssa ja leikkiä pysyileikkejä. Mitä monipuolisemmin lapsi leikkii, sitä tasapainoisempi aikuinen hänestä kehittyy.

Poikien kehityksen erityishaasteiden vuoksi teoksessa tarkastellaan lisäksi mm. ylivilkkautta, käytöshäiriöitä, narsistisia häiriöitä ja peliriippuvuutta.

"Biologia on kasvatusta mahtavampi voima."

Janne Viljamaa, Helsingin Sanomat

Lastenpsykiatrian erikoislääkäri, lääketieteen tohtori Jari Sinkkonen tunnetaan monista asiantuntevista ja humoristisen lämpimistä terveys- ja kasvatusalan tietoteoksistaan.